

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Nová vize pro dokončení hospodářské a měnové unie**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2019/C 353/06)

Zpravodajka: **Judith VORBACH**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	24.1.2019
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	2.7.2019
Přijato na plenárním zasedání	17.7.2019
Plenární zasedání č.	545
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	159/2/9

Preamble

Tato stanovisko je součástí balíčku dvou stanovisek EHSV z vlastní iniciativy, která jsou připravována současně: Budování odolnější a udržitelnější evropské ekonomiky a Nová vize pro dokončení hospodářské a měnové unie. Tento balíček je koncipován jako přímý příspěvek k ekonomické agendě nového Evropského parlamentu a Evropské komise, které by měly začít fungovat v roce 2019. Existuje zřejmá potřeba nové evropské ekonomické strategie – pozitivního obrazu budoucího vývoje ekonomiky EU v rámci okolního světa, který by pomohl zvýšit odolnost EU vůči ekonomickým otřesům i udržitelnost (ekonomickou, sociální a environmentální) jejího ekonomického modelu, a navrátit tak všem Evropanům důvěru, stabilitu a sdílenou prosperitu. Tato strategie vycházející z pokroku dosaženého v posledních letech by mohla položit základy pro další ekonomickou, fiskální, finanční, sociální a politickou integraci, která je nezbytná k dosažení cílů hospodářské a měnové unie Evropy.

EHSV vypracoval stanovisko k dokončení hospodářské a měnové unie již v roce 2014. V tomto stanovisku byla hospodářská a měnová unie rozčleněna na měnový a finanční pilíř, hospodářský pilíř, sociální pilíř a politický pilíř. K jednotlivým pilířům byla schválena další samostatná stanoviska. V tomto dokumentu je tato struktura čtyř pilířů zachována za účelem zdůraznění přehledu o pokroku a nedostatcích hospodářské a měnové unie a také za účelem navržení seznamu doporučení, který bude předložen nové Evropské komisi a Evropskému parlamentu v zájmu zajištění silné, inkluzivní a odolné měnové unie. EHSV obecně vyzývá evropské orgány a vlády členských států k výrazně ambicióznějším krokům v rámci reformy hospodářské a měnové unie za účelem realizace lépe integrované, demokratičtější a ze sociálního hlediska rozvinutější unie.

1. Závěry a doporučení

1.1. Přestože se již podařilo zvládnout velké úseky cesty k dokončení HMU, vyžaduje každý z jejích čtyř hlavních pilířů ještě významné posílení. Přitom je třeba pečlivě dbát na rovnováhu, kterou by zanedbání jednoho či více pilířů mohlo nebezpečně narušit. Je rovněž důležité mít neustále na paměti výzvy, které přináší změna klimatu. Mezi pilíři dochází rovněž k interakcím. Například úprava sociálních aspektů hospodářského pilíře přispívá také k posílení sociálního pilíře a naopak. Některá konkrétní opatření lze pilířům přiřadit variabilně.

1.2. Dokončení HMU je v současnosti nezbytné, další pokrok je však brzděn sporem mezi členskými státy ohledně jejího směřování. K nepříznivým vyhlídkám ohledně hospodářského růstu se přidávají také geopolitické nejistoty a plánovaný brexit. K závažným výzvám patří rovněž rozdíly mezi členskými státy, nerovnoměrné rozdělení příjmů a majetku, klimatická krize a předpokládaný demografický vývoj.

1.3. Nezbytným, ale nikoli dostačujícím předpokladem pro dokončení HMU je odolnost vůči krizím. Je zapotřebí také pozitivní vize, jak ji reflektuje článek 3 Smlouvy o Evropské unii. Za stávajících podmínek doporučuje EHSV následující priority: udržitelný růst podporující začlenění, zmírnění nerovností, vzestupnou konvergenci, zajištění růstu produktivity a konkurenceschopnosti ve smyslu cílů strategie Evropa 2020, příznivé podmínky pro podniky a investice, kvalitní pracovní místa a přiměřené odměny, boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, stabilní a udržitelné veřejné finance, stabilní finanční sektor a splnění cílů udržitelného rozvoje pro rok 2030 a cílů Pařížské dohody o klimatu.

1.4. Podrobná doporučení EHSV s ohledem na hlavní pilíře HMU:

1.4.1. stabilní měnový a finanční pilíř jako předpoklad pro makroekonomický rozvoj

- Evropská centrální banka (ECB): upevnění její stabilizační úlohy a zachování její nezávislosti;
- rozhodné kroky k dokončení bankovní unie a unie kapitálových trhů s následujícími prioritami: stabilizací za účelem získání důvěry, účinnou regulací, rovnováhou mezi sdílením rizik a jejich snižováním v zájmu prevence opětovného zatížení veřejných financí v případě krize, zohledněním sociálních dopadů regulace, začleněním cílů v oblasti klimatu a ochranou spotřebitelů;
- bankovní unie: zajištění jednotného mechanismu pro řešení krizí a provedení evropského systému pojištění vkladů, obnovení diskuse o strukturální reformě a stínových bankách;
- unie kapitálových trhů: stanovení priorit, jmenovitě zlepšení dohledu, zřízení ratingové agentury EU, bezpečná aktiva, kroky za účelem přizpůsobení v oblasti pravidel insolvence;
- posílení mezinárodní úlohy eura na základě stabilní, hospodářsky silné a sociálně vyvážené HMU;

1.4.2. silný hospodářský pilíř jako základ blahobytu a sociálního pokroku

- posílení hospodářského pilíře za účelem vyrovnání mezi státy a na podporu růstu, produktivity a konkurenceschopnosti;
- vyváženost opatření zaměřených na nabídku a poptávku, což aktuálně znamená zvýšení hodnoty na straně poptávky, a to prostřednictvím výraznějšího zohlednění srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů v rámci semestru EU, posílení tarifních systémů a autonomie sociálních partnerů, rychlé zavedení Evropského orgánu pro pracovní záležitosti a provádění zlatého pravidla pro investice, a to takovým způsobem, aby nebyla ohrožena střednědobá finanční a fiskální stabilita;
- vytvoření fiskální kapacity eurozóny financované ze společného dluhového nástroje a podmíněně vyplácení prostředků posílením hospodářské a sociální struktury. Předkládané návrhy je třeba vnímat jen jako první kroky;
- opatření pro zmírnění nespravedlivé daňové soutěže a za účelem prevence daňových podvodů a úniků;

1.4.3. uplatňování sociálního pilíře jako základu sociálního a společenského pokroku

- minimální sociální standardy s vysokou úrovní ochrany v členských státech;
- snaha o nalezení spravedlivé rovnováhy mezi pevnou hospodářskou základnou a silným sociálním rozměrem;
- rozšíření debaty o zřízení funkce ministra financí EU i o debatu o jeho rovnocenném protějšku pro otázky práce a sociálních věcí EU;

1.4.4. politický pilíř jako základ demokracie, solidarity a jednoty

- posílení účasti Evropského parlamentu a sociálních partnerů a dalších organizací občanské společnosti na klíčovém rozhodování v oblasti sociální a hospodářské politiky;

- solidarita a jednota jako základ blahobytu a míru v rámci EU i základ politického a hospodářského významu EU v globálním kontextu;
- rychlé přistoupení k eurozóně v případě členských států, které dosud nejsou její součástí.

2. Dokončení HMU – úspěchy, výzvy a cíle

2.1. Na cestě k dokončení HMU bylo dosaženo již velkého pokroku, takže HMU dnes vykazuje významné společné acquis. V roce 2015 předložila zpráva pěti předsedů ambiciózní plány na prohloubení HMU. V červnu 2019 přispěla Komise svým dokumentem „Prohloubení evropské hospodářské a měnové unie: zhodnocení čtyři roky po zprávě pěti předsedů“⁽¹⁾, v němž hodnotí dosud dosažený pokrok a vyzývá členské státy k dalším krokům. EHSV se k této výzvě připojuje. Jak v oblasti finančního a hospodářského pilíře, tak v oblasti sociálního a demokratického pilíře ještě zbývá vykonat mnoho práce. EHSV upozorňuje zejména na nutnost rovnováhy mezi všemi oblastmi, mezi nimiž existuje i řada interakcí.

2.2. Přestože mají všechny členské státy zájem na zachování eura, brání dalšímu prohloubení unie spor mezi státy ohledně směřování. Projevuje se v podobě konfliktu ohledně sdílení rizik provázejících přeshraniční transfery nebo společnou odpovědnost. Proti tomuto pojetí stojí přístup snižování rizik, kdy je tlak na adaptaci úkolem jednotlivých států a kdy by hospodářské odolnosti mělo být dosaženo prostřednictvím restrukturalizace. Zaměřit se na tuto rozdílnost je však nedostatečným řešením, protože existují také rozdílné perspektivy z hlediska stranické politiky a občanské společnosti. Dokončení HMU však navzdory různým zájmům a hlediskům vyžaduje pochopení faktu, že solidarita a připravenost ke kompromisu tvoří nezbytný základ pro dobrou společnou budoucnost v Evropě.

2.3. Aktuální rámcové hospodářské podmínky představují výzvu. Po dlouhém období krize nabralo hospodářství v rámci HMU od roku 2014 znovu na rychlost, která v druhé polovině roku 2018 opět poklesla. Přispělo k tomu několik faktorů, například globální oslabení obchodu a hospodářského rozvoje, nevyřešené obchodní konflikty, ale také faktory vnitřní nejistoty, jako např. plánovaný brexit. V eurozóně byl útlum hospodářské dynamiky v důsledku závislosti na vnější poptávce a specifických faktorů v jednotlivých zemích a odvětvích opět výraznější. Dá se očekávat, že stávající hospodářský vývoj v EU bude ještě pokračovat⁽²⁾. K výzvám budoucnosti patří klimatická krize, technologické změny, protekcionismus a kybernetické útoky, ale i digitální měny a kryptoměny. Aktuální zpráva Evropského systému pro strategickou a politickou analýzu (ESPAS) dochází k závěru, že nárůst globální teploty, který jde mj. ruku v ruce s prudkým poklesem produktivity, je zřejmě nejnaléhavějším politickým problémem současnosti s výraznými hospodářskými a finančními dopady⁽³⁾.

2.4. Ačkoliv v EU jako celku vládne na základě poměrně vysokého HDP (souhrnného i na obyvatele) a v posledních letech rostoucí míry zaměstnanosti v globálním srovnání relativní blahobyt, zatěžují soudržnost sociální nerovnosti mezi regiony, členskými státy i v rámci jednotlivých společností⁽⁴⁾. Chudobou a sociálním vyloučením je ohroženo 22 procent občanů EU. V několika jihoevropských zemích je průměrná reálná mzda v roce 2019 nižší než v roce 2009, což přispívá k dalším reálným rozdílům v socioekonomické úrovni blahobytu⁽⁵⁾. Na mnoha místech také ještě panují výrazné rozdíly v odměňování žen a mužů a vysoký podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva trpí chudobou pracujících nebo nezaměstnaností. Z hlediska rozdělení čisté hodnoty soukromého majetku domácností vyvozuje Evropská centrální banka (ECB) závěr, že v eurozóně vzniká silná nerovnováha. Nejbohatších 10 procent populace vlastní 51,2 procent čistých aktiv⁽⁶⁾. Vzniká tak nebezpečná živná půda pro napětí ve společnosti a štěpné síly.

2.5. Zlepšená odolnost vůči krizím je nezbytná, ne však dostačující. K dokončení HMU je zapotřebí také pozitivní vize, jak to uvádí článek 3 smlouvy o Evropské unii. V něm se mimo jiné zmiňuje podpora konkurenceschopného sociálně tržního hospodářství, které směřuje k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku, a ochrana životního prostředí. Za stávajících podmínek doporučuje EHSV následující priority: udržitelný růst podporující začlenění, zmírnění sociálních a ekonomických nerovností, vzestupnou konvergenci, zajištění růstu produktivity a konkurenceschopnosti ve smyslu cílů strategie Evropa 2020, a to včetně cílů „přesahujících HDP“⁽⁷⁾, příznivé podmínky pro podniky a investice, kvalitní pracovní místa a přiměřené odměny, boj s chudobou a sociálním vyloučením, stabilní a udržitelné veřejné finance, stabilní finanční sektor a splnění cílů udržitelného rozvoje pro rok 2030 a cílů Pařížské dohody o klimatu. EHSV odkazuje rovněž na své stanovisko z vlastní iniciativy Budování odolnější a udržitelnější evropské ekonomiky.

(1) https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_cs

(2) https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_cs

(3) Evropský systém pro strategickou a politickou analýzu (ESPAS), Global Trends to 2030, Challenges and Choices for Europe (Globální trendy do roku 2030, výzvy a možnosti pro Evropu), duben 2019, <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/node/1362>

(4) https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_addressing-inequalities_cs.pdf

(5) Evropská konfederace odborových svazů (EKOS), Benchmarking Working Europe (Referenční údaje o pracujících Evropě) 2019.

(6) Evropská centrální banka, The Household Finance and Consumption Survey: results from the Second wave (Výběrové šetření o financích a spotřebě domácností: výsledky z druhé vlny), č. 18 / prosinec 2016.

(7) Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 177, 18.5.2016, s. 35.

3. Měnový a finanční pilíř – základ hospodářského rozvoje

3.1. EHSV vyzdvihuje velký význam stabilizační úlohy ECB v případě krize. Například pouhé oznámení prezidenta ECB o nákupu státních dluhopisů v případě nutnosti (program přímých měnových transakcí čili OMT) vedlo k uklidnění trhů. Program kvantitativního uvolňování zavedený k naplnění inflačního cíle vedl od roku 2015 k dalšímu poklesu úroků, což usnadnilo přístup k likvidním aktivům. To, že banky aktuálně ukládají peněžní prostředky u ECB, a to i v případě, že se na ně vztahují záporné úroky, ukazuje na nutnost vybudování hospodářského pilíře HMU. EHSV kromě toho vyzývá k zakotvení úlohy ECB jako věřitele poslední instance. Je třeba zachovat nezávislost ECB.

3.2. Jak uvádí studie ECB, finanční sektor HMU plní svou funkci financování malých a středních podniků uspokojivě⁽⁸⁾. Aktuálně patří podle malých a středních podniků mezi hlavní problémy dostupnost kvalifikovaných pracovních sil a zkušených vedoucích pracovníků společně s obtížemi při hledání zákazníků, zatímco chybějící přístup k financování je vnímán jako menší problém. V některých členských státech jsou jím podniky postiženy silněji, ale i zde se ukazuje určité uvolnění. Studie se týká vzorku 11020 podniků v eurozóně, z nichž 91 procent má méně než 250 zaměstnanců. EHSV zdůrazňuje důležitost stabilní základny financování i pro velké podniky.

3.3. EHSV naléhavě vyzývá orgány EU, aby dokončení bankovní unie a unie kapitálových trhů důsledně urychlovaly, a zajistily tak základ pro úplné překonání finanční krize a pro odolnou HMU, v jejímž rámci bude opět plně obnovena důvěra. Přitom je důležité zajistit rovnováhu mezi sdílením rizik a jejich snižováním, aby bylo možné v maximální míře zamezit zatížení veřejných financí v případě krize, ať už na vnitrostátní, nebo společné úrovni. V oblasti regulace finančních trhů je třeba klást důraz na efektivnost, nikoli na komplexnost. Je třeba zohlednit také sociální dopady regulace a vysokou prioritu musí mít ochrana spotřebitelů.

3.3.1. Financování prostřednictvím bankovních úvěrů na úkor financování vlastním kapitálem je v EU mnohem rozšířenější než v USA. EHSV je pro diverzifikaci zdrojů financování, a tedy spíše pro sdílení rizik, což v EU znamená zvýšení významu financování vlastním kapitálem.

3.4. EHSV bere na vědomí pokrok dosažený v rámci bankovní unie a vyzdvihuje pozitivní úlohu Evropské komise. Navzdory oznámením hovořícím v jiném duchu však členské státy stále ještě nepřijaly společné rozhodnutí ohledně použití Evropského mechanismu stability (ESM) jako pojistky doplňující jednotný mechanismus pro řešení krizí (v podobě Jednotného fondu pro řešení krizí neboli SRF). Členské státy rovněž opakovaně odmítly další kroky k zavedení jednotného systému pojištění vkladů (EDIS), který je naléhavě zapotřebí.

3.4.1. Podle EHSV je na čase pro EDIS přijmout konkrétní časový plán⁽⁹⁾. V souvislosti s použitím ESM jako poslední pojistky doplňující SRF doporučuje EHSV souběžné posílení SRF, odstraňování úvěrů se selháním sociálně udržitelným způsobem a stanovení pevných minimálních požadavků na kapitál a způsobilé závazky (MREL)⁽¹⁰⁾. Nado to je v rámci bankovní unie třeba důsledně pokračovat v zavádění opatření proti praní peněz⁽¹¹⁾. Měla by být znovu zahájena debata o strukturální reformě bank s cílem snížit rizika na přijatelnou míru. EHSV se domnívá, že by měla být věnována zvýšená pozornost také nutnosti regulace stínových bank.

3.4.2. EHSV zdůrazňuje svou dřívější výzvu, aby zdokonalování a konsolidaci pilířů bankovní unie doprovázelo plnění cílů udržitelného rozvoje a Pařížské dohody o klimatu. Z hlediska kapitálových požadavků se předpokládá vhodnější zacházení se zelenými investicemi a různými nekomplexními úvěry, včetně dlouhodobých, zejména pokud souvisejí s energetickou účinností, obnovitelnými zdroji energie apod.

3.5. Dokončení unie kapitálových trhů přispívá k absorpci otřesů a k podpoře investiční činnosti podniků, což vede i k větší konkurenceschopnosti⁽¹²⁾. Na rozdíl od bankovní unie, která spočívá na jasně definovaných pilířích, se na unii kapitálových trhů vztahuje značný počet různých iniciativ, jako např. směrnice o trzích finančních nástrojů (MIFID), směrnice o platebních službách nebo celoevropský osobní penzijní produkt (PEPP). Závěrečné souhrnné zhodnocení je obtížné, EHSV však doporučuje následující principy úprav: nejprve je třeba se zaměřit na ústřední projekty. Prioritu by mělo mít zlepšení dohledu. Komise by měla rovněž znovu zahájit diskusi o vytvoření ratingové agentury EU. Z hlediska bezpečných aktiv očekává EHSV se zájmem návrh Evropské komise. Z druhé by se mělo usilovat o harmonizaci insolvenčních pravidel a zdanění právnických osob. V této souvislosti EHSV vítá kroky ke společnému základu daně z příjmů právnických osob. Zároveň je třeba zavádět i vhodná opatření k boji proti nekalé daňové soutěži.

⁽⁸⁾ Evropská centrální banka, Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area (Šetření o přístupu podniků v eurozóně k financování za období od dubna do září 2018), listopad 2018.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 237, 6.7.2018, s. 46.

⁽¹⁰⁾ Reforma souboru podmínek pro Evropský mechanismus stability, 4. 12. 2018.

⁽¹¹⁾ Zpráva Euroskupiny o prohlubování HMU určená vedoucím představitelům, 4. 12. 2018.

⁽¹²⁾ Unie kapitálových trhů. Příspěvek Evropské komise k zasedání Evropské rady o unii kapitálových trhů (21.–22. března 2019).

3.6. EHSV vítá iniciativu k posílení mezinárodní role eura, které je v současnosti druhou nejdůležitější měnou po americkém dolaru. Evropská komise za tím účelem doporučuje dokončení HMU i bankovní unie a unie kapitálových trhů, jakož i další iniciativy ve finančním sektoru a silnější využití eura v oblastech energií, surovin a dopravy, a prosazení myšlenky, že EU musí mluvit ve strategických a hospodářských otázkách jedním hlasem. EHSV se však domnívá, že tato opatření nejsou dostatečně daleko. Nezbytné podklady pro dobrý rozvoj a tím i pro silnější mezinárodní úlohu eura vytvářejí rovněž sociální soudržnost, hospodářská síla a vzestupná konvergence v této oblasti i podpora konkurenceschopnosti a inovací. EHSV odkazuje na své stanovisko Na cestě k silnější mezinárodní úloze eura.

4. Hospodářský pilíř – základ blahobytu a společenského pokroku

4.1. Měnová politika ECB působí na všechny státy eurozóny stejnou měrou, zatímco může docházet k upevnění nerovnováhy zahraničního obchodu a jednotlivé země se nacházejí v různých fázích hospodářského cyklu a vykazují různou odolnost proti otřesům. Státy eurozóny zároveň nemají k dispozici nástroje národní měnové politiky a politiky směnných kurzů. Je proto nezbytné vybudování hospodářského pilíře, aby bylo možné podpořit udržitelný růst, spotřebitelskou poptávku, produktivitu a konkurenceschopnost. Proto je nezbytná vyváženost opatření zaměřených na nabídku a poptávku. Pro období počínající rokem 2019 počítá Evropská komise s pozitivními účinky růstu na základě soukromé spotřební poptávky a investic⁽¹³⁾. EHSV doporučuje posílení těchto impulzů.

4.2. Důležitou roli při makroekonomické harmonizaci hraje evropský semestr. EHSV vítá záměr Komise zohlednit ve zvýšené míře srovnávací přehled sociálních ukazatelů obsažený v evropském pilíři sociálních práv. Sociální jistota zvyšuje důvěru ve finančně jistou budoucnost a působí pozitivně na makroekonomickou poptávku. EHSV vybízí k tomu, aby byl evropský semestr využit i pro návrhy na uplatňování dalších kritérií odolnosti, která budou řešit odstranění sociálních nerovností a změnu klimatu.

4.3. Základem dostatečné kupní síly jsou dobře placená pracovní místa. Tomu však brání skutečnost, že reálné mzdy mají tendenci růst v průměru pomaleji než produktivita⁽¹⁴⁾. EHSV proto doporučuje posílení tarifních systémů a autonomie sociálních partnerů. V zájmu zajištění spravedlivé hospodářské soutěže je třeba zajistit právní prosazení stávajících minimálních standardů pro všechny zaměstnance. Kromě toho by měla být prozkoumána možnost identifikace dostupných nástrojů a rámců na úrovni EU, které by mohly podpořit a vést členské státy v jejich snaze zavést systémy minimálního příjmu. Důležitým krokem pro boj s nekalou konkurencí je rychlé zavedení plánovaného Evropského orgánu pro pracovní záležitosti.

4.4. Investice do výstavby sociálního bydlení, vzdělávání, výzkumu, digitalizace, ochrany klimatu, udržitelné mobility a energií z obnovitelných zdrojů představují nejen hospodářské impulzy a důležitý nástroj pro krátkodobou hospodářskou politiku, ale zajišťují také výrobní kapacity pro budoucí blahobyt a konkurenceschopnost⁽¹⁵⁾. Přestože Evropský fond pro strategické investice (EFSI) představuje krok správným směrem, zbývá ještě vykonat mnoho práce. Například čisté veřejné investice v procentech HDP v rámci eurozóny stagnují okolo nuly. Důležitým krokem je zlepšení řízení fiskální politiky.

4.5. K tomu existuje prostor i bez nutnosti změn primárního práva. Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) sice jako přednostní cíl hospodářské politiky EU definuje cenovou stabilitu, tohoto cíle je ale třeba dosáhnout na základě vyváženého hospodářského růstu, konkurenceschopného sociálně tržního hospodářství zaměřeného na plnou zaměstnanost a společenský pokrok, vysoké míry ochrany životního prostředí a zlepšování jeho kvality. Vyjadřovaný přístup v oblasti hospodářské politiky umožňuje zohlednit složky na straně nabídky i poptávky, takže Pakt o stabilitě je rovněž paktem o růstu. Za účelem zajištění výjimky na základě povolení mezi členskými státy byl totiž rámec ještě těsněji omezen pomocí rozpočtového paktu i tzv. balíčků dvou, resp. šesti právních aktů týkajících se správy ekonomických záležitostí. Vzhledem k tomu doporučuje EHSV provádění zlatého pravidla pro veřejné investice, a to takovým způsobem, aby nebyla ohrožena střednědobá finanční a fiskální stabilita⁽¹⁶⁾. Pomohlo by to zvýšit plynulost budoucích veřejných investic na nezbytnou úroveň – v souladu s pravidly týkajícími se schodku.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-spring-2019_cs

⁽¹⁴⁾ Evropská komise, Roční analýza růstu na rok 2019.

⁽¹⁵⁾ IMF direct, 2014; Hospodářský výhled OECD, červen 2016.

⁽¹⁶⁾ Truger, Achim (2018): Fiskalpolitik in der EWU. Reform des Stabilitäts- und Wachstumspakts nicht vergessen! (Fiskální politika v HMU. Nezapomínejme na reformu Paktu o stabilitě a růstu!) WISO direkt, Friedrich-Ebert-Stiftung, Bonn.

4.6. Pro dokončení HMU je nezbytná společná fiskální kapacita eurozóny. EHSV podporuje myšlenku společného rozpočtu eurozóny financovaného ze společného dluhového nástroje. Navíc by měla být znovu zahájena debata o zřízení funkce evropského ministra hospodářství a financí⁽¹⁷⁾, který by byl odpovědný Evropskému parlamentu. EHSV zdůrazňuje, že vyplácení prostředků musí být podmíněno posílením hospodářské a sociální struktury. V tomto smyslu je zapotřebí definovat pojem „strukturální reformy“. U opatření v rámci víceletého finančního rámce pro období 2021–2027⁽¹⁸⁾ (VFR) je třeba vyjasnit jejich vztah ke strukturálním a investičním fondům.

4.6.1. Evropská komise navrhuje zavedení evropské funkce investiční stabilizace v rámci víceletého finančního rámce pro období 2021–2027, která by měla být využívána při otřesech v konkrétních zemích. Předpokládané prostředky ve výši 30 miliard EUR jsou však pro dosažení stabilizačního účinku zcela nedostačující. Kromě toho EHSV lituje, že při evropském summitu v prosinci 2018 nebyla stabilizační složka v této podobě vůbec zmíněna. Oproti tomu bylo dohodnuto dojednat vlastnosti rozpočtového nástroje pro konvergenci a konkurenceschopnost⁽¹⁹⁾. K tomu vyzvala Komise před summitem eurozóny v červnu 2019 a zdůraznila, že je připravena předložit návrh nové právní úpravy⁽²⁰⁾. EHSV v tom spatřuje možný první krok k evropskému rozpočtu a prověří hospodářské a sociální důsledky tohoto plánovaného nástroje.

4.6.2. Jako další forma fiskální kapacity HMU slouží coby reference pojištění (resp. zajištění) pro případ nezaměstnanosti, jehož financování by mohlo být trvale zajištěno na základě kritérií, která teprve budou muset být stanovena. V případě hospodářského otřesu by tak byla možná absorpce negativních účinků krize. Kromě toho je třeba posílit vnitrostátní automatické stabilizátory, např. vnitrostátní systémy pojištění pro případ nezaměstnanosti. EHSV je toho názoru, že myšlenka vytvoření odpovídajících zásad vnitrostátního pojištění pro případ nezaměstnanosti by měla být i nadále věnována pozornost. To by mohlo vést k výraznému zlepšení životních a pracovních podmínek, a navíc k posílení vnitrostátních automatických stabilizátorů.

4.6.3. V plánu je také reforma smlouvy o ESM, k jejímuž provedení Komise představitele států a vlád rovněž vybízí. Vedle společné fiskální pojistky doplňující SRF by mělo zároveň dojít mj. i k úpravám v oblasti preventivních úvěrů a k zajištění přiměřené úrovně podmíněnosti. Předpokládají se také nové metody spolupráce mezi ESM a Evropskou komisí⁽²¹⁾. EHSV varuje před zpřísněním předběžných podmínek preventivní finanční pomoci, které by podkopalo stabilizační zaměření tohoto nástroje.

4.7. Ani daňová politika by při dokončování HMU neměla být opomíjena. Škody v důsledku daňových ztrát by v rámci celé EU mohly dosáhnout výše 825 miliard EUR ročně⁽²²⁾. Odhaduje se například, že před přijetím komplexních opatření proti vyhýbání se daňovým povinnostem dosahovala eroze základu daně a přesouvání zisku (BEPS) nadnárodními společnostmi v EU 50–70 miliard EUR, což představuje 0,3 % HDP EU.⁽²³⁾ Daňové úniky však stále představují závažný problém, a je třeba je řešit. Mezitím dosáhlo daňové zatížení práce a související sociální odvody v Evropě nejvyšší hodnoty v mezinárodním měřítku. Bojem proti agresivnímu daňovému plánování a proti daňovým únikům, popř. odstraněním zvláštních ustanovení vlád a daňových orgánů⁽²⁴⁾, která by bylo možné chápat jako atributy daňových rájů, by bylo možné snížit daňové ztráty a zajistit širší základnu pro veřejné investice do výstavby sociální infrastruktury a zmírnění dopadů změn klimatu i pro udržitelnou stabilizaci reálné ekonomiky a finančního sektoru.

4.7.1. EHSV bere s velkým zájmem na vědomí sdělení Evropské komise o použití překlenovacího ustanovení podle čl. 48 odst. 7 Smlouvy o Evropské unii (SEU), mimo jiné v oblasti daňové politiky. Umožnilo by to reformu sahající až k hlasování kvalifikovanou většinou. Mimoto je třeba důsledně pokračovat v iniciativách zaměřených na omezení daňových podvodů a podvázání nespravedlivé hospodářské soutěže v oblasti daně z příjmů právnických osob. EHSV přitom odkazuje na své stanovisko „Hrozby a překážky pro jednotný trh“⁽²⁵⁾. EHSV vítá návrh, aby v rámci VFR určité daně plynuly přímo do rozpočtu EU, čímž by se zvýšilo množství vlastních prostředků.

5. Sociální pilíř jako základ sociálního a společenského pokroku

5.1. Udržitelné úpravy pilíře měnové a finanční politiky i pilíře hospodářské politiky posilují také sociální základ HMU. Výše již byla zmíněna řada prvků určených k posílení sociálního pilíře. Například začlenění „srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů“ do evropského semestru by znamenalo, že by měla být dále posilována kritéria jako vzestupná konvergence minimálních příjmů či mezd nebo snížení nezaměstnanosti (mladých lidí).

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 823 final.

⁽¹⁸⁾ COM(2018) 321 final.

⁽¹⁹⁾ Prohlášení ze zasedání eurosummitu, 14. 12. 2018.

⁽²⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/publications/deepening-emu-taking-stock-four-years-after-five-presidents-report_cs

⁽²¹⁾ Reforma souboru podmínek pro Evropský mechanismus stability, 4. 12. 2018.

⁽²²⁾ Zpráva Skupiny progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu vypracovaná Richardem Murphym <http://www.taxresearch.org.uk/Documents/EUTaxGapJan19.pdf>

⁽²³⁾ Stanovisko EHSV ECO/491 – Zdanění – hlasování kvalifikovanou většinou, dosud nezveřejněno.

⁽²⁴⁾ Rozhodnutí Komise SA.38375 (Lxb/Fiat Finance), SA.38374 (NL/Starbucks), SA.38373 (IRL/Apple), SA.38944 (Lxb/Amazon).

⁽²⁵⁾ Úř. věst. C 125, 21.04.2017, s. 1 (oddíl 3.6. – Daňová politika).

5.2. EHSV je toho názoru, že zlepšení a provádění minimálních sociálních standardů v členských státech na základě společného evropského rámce s vysokou úrovní ochrany může výrazně přispět k vzestupné sociální konvergenci. EHSV poukazuje na to, že by taková vzestupná sociální konvergence směrem k lepším životním a pracovním podmínkám měla být založena na udržitelném růstu, kvalitních pracovních místech a konkurenčním podnikatelském prostředí a že by mohla být zlepšena nalezením spravedlivé rovnováhy mezi pevnou hospodářskou základnou a silným sociálním rozměrem.

5.3. Je třeba nalézt rovnováhu mezi sociálními a finančními otázkami. Například debatu o zřízení funkce evropského ministra hospodářství a financí by měla doplňovat debata o evropském komisaři pro otázky práce a sociálních věcí, jenž by disponoval dostatečnými vlastními zdroji a odpovídal by mimo jiné za monitorování evropského pilíře sociálních práv.

6. Politický pilíř – základ demokracie, solidarity a jednoty

6.1. Rostoucí hospodářská nerovnost, ztráta blahobytu a negativní vyhlídky do budoucnosti mohou hrát do budoucna významnou úlohu v tom, jak EU posuzuje občanská společnost. Posílení ostatních tří pilířů v souladu s výše uvedenými návrhy je proto podle EHSV důležitým a nezbytným předpokladem stabilizace politického pilíře. To je zásadní pro posílení důvěry občanů v EU.

6.2. Evropský parlament a sociální partneři nejsou bohužel dostatečně zapojeni do evropského semestru, do postupu při nadměrném schodku nebo do rámce opatření ESM. I to se projevuje jako katalyzátor odstředivých sil, protože posuzování např. toho, zda se určitá země provinila proti kritériím schodku, nebo toho, jaké strukturální reformy mají být realizovány, má distribuční i společenskopolitické dopady. EHSV naléhavě volá po rozsáhlém zapojení Evropského parlamentu, ale i vnitrostátních parlamentů, sociálních partnerů a dalších organizací občanské společnosti do ústředního rozhodování v oblasti hospodářské a sociální politiky. Jen tak bude zajištěno, aby vedle zájmů národních států byly náležitě zastoupeny i rozdílné perspektivy politických stran a občanské společnosti.

6.3. V současnosti je členy eurozóny pouze 19 z 28 členských států EU. K dokončení měnové unie je ale zapotřebí přijmout do eurozóny všechny státy, které ještě nejsou její součástí. K tomu by mělo dojít co nejrychleji, přičemž i samy státy by měly realizovat rozhodné kroky. Rovněž většina občanů členských států EU mimo eurozónu se domnívá, že jednotná měna má pozitivní hospodářské dopady ⁽²⁶⁾.

6.4. EHSV připomíná důležitou úlohu, kterou hraje společný postup a jednotný přístup členských států EU i v geopolitickém kontextu. Solidarita, schopnost kompromisů a ochota táhnout za jeden provaz jsou základem blahobytu a míru v rámci EU i jejího mezinárodního významu a konkurenceschopnosti. To rovněž platí zejména z hlediska tvorby sociální a hospodářské politiky. EHSV žádá proto Radu Evropské unie a Evropskou komisi, aby předložily ambiciózní plán postupu pro prohloubení hospodářské a měnové unie. To zajistí bezpečnost i důvěru a vytvoří základ pro pozitivní hospodářskou a sociální budoucnost EU.

V Bruselu dne 17. července 2019.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Luca JAHIER

⁽²⁶⁾ <https://agenceurope.eu/en/bulletin/article/12271/23>